

Tón sylniši

**Bóh měra wuswjeć was čisće
a wobarnuj waš duch
a wašu dušu a vaše ćěło
bjezporočne za přichod našeho
Knjeza Jezusa Chrystusa.**

(1 Tes 5,23)

„Džewjaty dzeń lipa kće, žnjency, kosu klepajće“, takle wobspěwa Handrij Zejler džěto serbskeho ratarja w lěcu. Radostny běše to čas, hdyž džěchu žnjencarjo won na polo z kosu přez ramjo, zo bychy žnjeli, štož běše w lěcu narostło. Žito padny a přihtowaše so na domchowanje. Cyła swójba bě wobdžělena na žnjach, kotřež so z wjesotym swjedženjom zakónčichu.

Žnjencar z kosu – tutón wobraz ma tež hišće cyle hinaši woznam. Wosebje potom, hdyž ma žnjencar křidle abo hdyž chowa swój kosćowc za kabatom a pod kapucu. Tež tutón žnjencar chodži po polu a syće. Ale jeho polo je čłowjestwo a wón žněje mjez ludźimi. Woni su kaž trawa, kotraž džensa kćěje, so jutře do smjerće wotsyće a do pjecy ćisnje. Hdyž zakłapa „kmótr Hein“, so zemske žiwjenje skónči.

Na našich kěrchowach namakamy na wšelakich starych pomnikach tajkeho muža z kosu. Wón dopomina wšitkich, kiž nimo chodža, na to, zo su tež woni jónu na rjedže. W Minakale wisa z pomnika wulka kosa dosrjedž cyrkwyje. W Budyšinje na Tuchorju widźimy smjertneho jandžela na rowje našeho wótčince dr. Bjedricha Adolfa Klina. Husto ma muž z kosu pěskowu časnik při sebi, kotryž je kaž symbol za naše žiwjenje. Pěsk běži a běži, na spočatku skoro ničo njepytnejš. Ale poněčim přiběra pěsk w delnej škleńcy. Spěšnišo a spēšnišo woteběra pěsk horjeka. Skónčnje je přeběžať. Žiwjenje so skónči, smjerć je tu.

Michał Domaška, w swojim času znaty serbski kěrlušer a farar w Nosaćicach, njeje kosćowcoweho muža z kosu lubowať. Měješe jeho předstajenje na našich kěrchowach za pohanske a bjeznadžijne. W swojej knize „Symješka na Božu rolu“ podawa wón swoje předstawy wo tym,

kajki ma prawy kěrchow być. Wón pisa: „Na křescanske pohrjebnišćo njeslušaj tež kamjentny nop, doswěćena swěca, kosćenc ani muž z kosu. Nic mysle na smjerć, ale mysle na horjestawanje njech su na našich křescanskich kěrchowach woznamjenjene! Nic nam trošt brać, ale nam trošt dawać dyrbi to, štož na nich widźimy a podeńdzemy.“

Michał Domaška ma prawje. Hdyž so zanurimy do symboliki muža z kosu a dajmy tutón wobraz dołho na so skutkować, tak móže spēšnje hroza na nas přińć: Hižo jutře je wšitko nimo! Trawa so wotsyće. Bórže sym ja na rjedže. Wězo dyrbi my nawuknyć, zo mamy wumrěć, zo bychy mudri byli, kaž praji psalm 90,13. Ale wažniše poselstwo steji w Nowym zakonju:

Bóh chce nam ćěło a dušu a duch zadržěć hač na posledni dzeń. Wón chce

nas škitać před zahubu, tak dołho kaž smy žiwi na tutej zemi. Hdyž Chrystus přińdže na kóncu časow, spočiji nam swoju hnadu a wodawanje našich hrěchow. My njeslušajmy k tej trawje, kotraž džensa kćěje, so jutře do smjerće wotsyće a do pjecy ćisnje. Wo tutej trawje je Jezus předowať (Matej 6,30) a nam prajiť, zo smy wjace hač wona. Slušajmy do jeho kralestwa, w kotrymž njebudže bolosće a chorosće. Wón zetrěje wšitke sylzy, zo by nas wjedť do wěčneho wjesela. Kajki pozitiwny duch wuprudža bibliske słowo wo wuchowanju našeho ćěła a našeje duše a našeho ducha!

Na kóncu njesteji smjerć, njesteji žarowanje, njesteji spalenje. Na kóncu přińdže tón, kiž je z rowa stanyť, kiž je dobyť nad bolosću, nad hrěchom a smjerću. Sylniši hač „kmótr Hein“, hač muž z kosu, je Jezus Chrystus.

Jan Malink

Smjertny jandžel jako stary muž z křidłomaj, kosu a pěskowym časnikom – postawa na Budyskim Tuchorju na rownišću serbskeho wótčince dr. Bjedricha Adolfa Klina, na kotrehož 150. posmjertny tutón měšac spomnamy

Foto: T. Malinkowa

Měrcínowy fotowy album

Měrcínowe narodniny su nimo. Hač na Krystofa, Měrcínowego najlěpšeho přećela, su so druzy hosćo hižo rozžohnowali. Krystof smě džensa pola Měrcína přenocować a pomha nětko při zrumowanju.

Po chwilce rjekny Měrcín: „Pój, pokazam ci něšto rjaneho.“ Wza wulki fotowy album z polcy. „To je mój“, praji Měrcín a wotewri přenju stronu. „Měrcín – džesać hodžín stary“, čita wón. Tute słowa steja pod přenim wobrazom, na kotrymž je móličke džěćo z čmowymi włóskami widžeć. Hordy pokaza Měrcín Krystofej foto.

Wobraz z fotoweho albuma: mały Měrcín z přećelom na čumpatym koniku. Foto: priw.

„Móžeš ty sej předstajić, zo sym jónu tak mały był?“

Krystof ma doma podobny album a praji: „Ja mějach tehdom plěch“, a zjědže sej z porstami přez kudžerjate włosy.

Wobhladataj sej dalše wobrazy: Měrcín při křćeńcy. Měrcín we wozyčku, Měrcín w pěskowym kašćiku, Měrcín na čumpatym koniku, Měrcín w pěstowarni, Měrcín z cokrowej titu ... Na tutym wobrazu je tež Krystof widžeć, wšako chodźtaj do samsneje rjadownje.

Posledni zalěpjeny wobraz pokazuje Měrcína a Krystofa při kopańcy na nabožnym tydženju – to běše dožiwjenje!

Wjele stronow je hišće prózdne. „Tu přińdu hišće dalše wobrazy – pozdžišo“, praji Měrcín, a Krystof doda: „Wot twojeho kwaso“, a so směje.

„Hłowna wěc, z rjanymi dopomnjenkami, kaž bohudžak dotal“, rjekny Měrcínowa mać.

„Haj, Bohu džak, zo sym žiwy“, praji Měrcín.

Gabriela Gruhlowa

Měrcínowa wječorna modlitwa

Luby Božo, džensa běše rjany džen – moje narodniny. Smy swjećili, dokelž sym so narodził. Džakuju so tebi, zo sym žiwy. Daj, zo bychy tež wšitke druge džěći swěta swoje narodniny swjećić móhli.

Dr. Kühne wuměnkari

Zhorjelski wyši konsistorialny rada dr. Hans-Jochen Kühne woswjeći njedawno swoje 65. narodniny a poda so na wuměnk. Na kemšach we wobłuku Zhorjelskeho generalneho konwenta, kiž so 28. septembra w Rozbórku zeńdže, jeho ze zastojnstwa wužohnowachu. Hans-Jochen Kühne pochadza ze Sakskeje. Wón bydli w Kamjencu a bě hač do lěta 1989 docent za ekumeniku w Lipsku. Na próstwu tehdyšeho Zhorjelskeho biskopa Joachima Rogge přewza potom zastojnstwo wyšeho konsistorialneho rady w Zhorjelskej cyrkwi, kotraž 16 lět wukonješe. Hromadže z biskopom Klausom Wollenweberom a OKR Margit Kempgen bě wón architekt fuzije Zho-

rjelskeje cyrkwe z Berlinsko-braniborskej cyrkwu. Dr. Kühne je Serbam derje znaty, wšako so nimale kóždy lěto na s e r b s k i m cyrkwiskim dnju wobdžěli a postrowy Zhorjelskeho biskopa přednjese. Za dobre zhromadne džěło minjenych lět w serbskim wobłuku podžakowa so sup. Malink a wupřa jubilej w mjenje Serbow žohnowany wuměnk. **T.M.**

Dr. H.-J. Kühne

Serbske popołdnje w Njeswaćidle

Njedzelu, 2. oktobra, swjećachmy w 14 hodž. w Njeswaćidlskej cyrkwi Božu službu ze superintendentom Janom Malinkom. Wón předowaše nam wo tym, kak mnozy k Jezusej přińdžechu a kak wón chorych hoješe a zlych duchow wučeri. Ale Jezusej bě wažne, zo by tež w druhich městach Galilejskeje předował a zlych du-

chow wuhnał. Po kemšach bjesadowachmy při kofej, tykancu a dobrych winowych kitkach na farje. Mjez druhim sebi z Časopisa Maćicy Serbskeje z lěta 1887 ležownostne mjena wšelakich wsow našeje wosady wučitachmy, kiž bě Michał Rostok ze zběrať. Hač do džensnišeho su mnohe z nich hišće znate. **Handrij Wirth**

Hesła 2006

Spočatk oktobra su w serbskim nakładnistwje wušli Ochranowske hesła na lěto 2006. Zestajił je tele bibliske hrona na wšedny džen w nadawku Serbskeho ewangelskeho towarstwa zaso knjez Hinc Sołta z Lauterbacha. Knižka plaći 2,50 eurow a je na předań w Smolerjec kniharni w Budyšinje a pola Serbskeho ewangelskeho towarstwa.

Jubilej we Wóslinku

We Wóslinku spominaja lětsa ze wšelakimi zarjadowanjemi na jubilej tamnišjeje cyrkwe, kotraž dotwari so w lěće 1805. Štwórtk, 10. nowembra, budže na wosadnej žurli wječor pod temu „Wóslink a Serbja“. Serbski superintendent Jan Malink předstaji wuznamnych serbskich fararjow, kiž su we Wóslinku skutkowali (Imiš, Wałtar a Wičežk) a spomina na serbskeho hudźbika Bjarnata Krawca, pochadžaceho z Jitra, kiž je jedyn z najwuznamnišich synow wosady. Wosadny wječor započnje so w 19.30 hodž.

Boží dom we Wóslinku – lětsa 200 lět

Biskop pola Serbow

Sakski krajny biskop Jochen Bohl wopyta w nowembrje Budyski cyrkwinski wobwod. Wizitacija cyrkwinskeho džěła wotměje so wot 22. hač do 27. nowembra. Biskop wobdžěli so na wjacorych zhromadźiznach cyrkwinskih sobudžětačejrjow a na wšelakich wosadnych zarjadowanjach. Srjedu wizitěruja so ewangelske šule we Frankenthalu a w Husce. Štwórtk staji so biskop powšitkownej zjawnosći na dwuhodžinskim wopyće w Budyskim nakupowanskim centrumje ECE. Sobotu dopołdnja budže zetkanje biskopa z ewangelskimi Serbami. W 10.00 hodž. zeńdže so Zwjazkowa zhromadźizna k swojej lětnej zhromadźiznje. Wokoło 11.00 hodž. přińdže na nju tež biskop. Čłonojo předsydstwa informuja biskopa wo stawiznach a wo přitomnosći ewangelskich Serbow, na čož so přizamknje rozmołwa. Wobjed za biskopa a jeho přewodnistwo budže w Budyskim hosćencu „Wjelbik“. Wizitaciske kemše swjeća so 27. nowembra, na přenjej adwentnej njedzeli, w Pětrskoj cyrkwi. **JM**

Počesćenje fararja Mateja Jokiša w Hbjelsku

Z Budyšina do Hbjelska trjebaš po awto-
dróze jenož pjatnaće mješin a hižo sy
wjesku njedaloko Wósporka docpěť. Z kěr-
chowa hladaš sewjerowuchodnje na
Chołmjansku lěsnu pahórčinu. Za njej
chowa so do směra Niskeje Kwětanečan-
ski spjaty jězor.

Kěrlušowe zynki a pozawny so w popoť-
dnišim slóncu winowca zybolachu, jako
so wosadni a dalši, wosebje serbscy čes-
cowaćarjo fararja Mateja Jokiša, njedzela,
9. oktobra, w Hbjelsku při cyrkwi zhroma-
džichu.

Matej Jokiš, kotryž bě so 1668 w Čor-
nych Noslicach pola Budestec narodžił,
skutkowaše wot 1698 hač do swojeje
smjerće 1735 jako farar w Hbjelsku. Tam
namaka tež swój posledni wotpočink pod
wulkim narownym pomnikom z pěskowca.
Přez wobnowjenje tuteho je nětko tež
mjez druhim wučitač, zo měješe ze swojeje
mandželskej Annu Martu džesać džěci,
z kotrychž do jeho smjerće bohužel hižo
džewjeć zemrě. Narowny pomnik Mateja
Jokiša je podobny na pomnik Jana Wa-
wera w Bukecach, kiž bu před dwěmaj
lětomaj wobnowjeny a we wobłuku kon-
ferency „275 lět serbska biblija“ poswje-
čeny. Zhromadnje z Janom Běmarjom a
Janom Langu běštaj Jan Wawer a Matej
Jokiš přěnju cytkownu bibliju do serbsčiny
přeložili. Kaž pola Jana Wawera je tež
na narownym pomniku Mateja Jokiša

Na kermušnej njedzeli w Hbjelsku witaštaj wosadni farar Ulrich Hutter-Wolandt a sup-
Jan Malink před Božim domom kemšerjow na swjatočnosť składnostnje wobnowjenja
narowneho pomnika fararja Mateja Jokiša.
Foto: A. Handrik

biblija wudypana. Biblija wuswětluje Bože
słowo w maćernej řeči a čišćany přeložk
je wažny měžnik we wuwicu serbskeje spi-
sowneje řeče.

Hbjelsčanski farar Ulrich Hutter-Wo-
landt powita před zachodom cyrkwy na
120 kemšerjow zbliska a zdaloka. Po kěr-
lušu „Njeh Bohu džakuje so wutroba
wšěch ludźi“ a po džaknej modlitwje sup.
Jana Malinka k ponowjenju narowneho
pomnika Mateja Jokiša podachu so wo-
sadni a hosćo z přewodom pozawnistow
do cyrkwy k dwurěčnym kemšam. Wu-
trobnje powitany bu chór Meja, kotryž
kemše ze spěwom „Měr, pokoj“ zahaji.
Radworski chór pod nawodom Judit Kubi-
cec wobrubu dostojnje tež w dalšim wot-
běhu Bože słowo a daše je klinčec w kan-
taće Zejlerja/Kocora „Zbóžni su, kiž wusy-
waju“ abo w ruskim „Otče naš“ Čajkow-
skeho. Předsydka Meje Angelika Hänelto-
wa pokaza na wosebity počah chóra
k Matejej Jokišej. W léce 2001 wuhotowa-
chu spěwarki a spěwarjo na nastork Jana
Nuka w Radworju beneficyjny koncert
za wobnowjenje Jokišoweho pomnika.
Wunošk we wysokosći 450 eurow pře-
poda Angelika Häneltowa Hbjelsčanske-
mu fararjej. W džaknych słowach Ulrich
Hutter-Wolandt zwurazni, zo by so jara
wjeselił, jeli móht chór klětu w Hbjelsčan-
skej cyrkwi koncert wuhotować. W swojim
předowanju hódnočeše wón žiwjenski
skutk Mateja Jokiša a přispomni, zo so
w Hbjelsku hač do léta 1933 hišće pra-
widłownje serbske Bože služby wotměwa-
chu a zo bě serbska kolekta přeco wyša
hač němska.

Na kermušnej njedzeli w Hbjelsku wo-
swječiću zdobom poswjećenje cyrkwy.
Wosadni farar rysowaše wosebitosć goti-
skeho twara ze swojimi nasćenowymi
mólbami, kotrež předstajeja bój swjateho
Jurja ze zmijom. Jednoódný Boži dom
naspomni so přeni króć léta 1346 w ma-
trikli Mišnjanskeho biskopstwa a słuša
k wuznamnym swědkam gotiskeje archi-
tektury w šleskej Hornjej Łužicy.

Sup. Jan Malink wuzběhny njesebične
skutkowanje Mateja Jokiša a dalšich pře-
ložowarjow za wuwice serbskeho pis-
mowstwa. Wón wupraji džak Budyskemu
kamjenječasarjej Uwe Konjeney, kotryž je
pomnik wěcywustojnje restawrowať a
z jeho dotalneho městna wonka při cyrk-
wi přestajiť do škitaneho ruma zachoda
Božeho domu. Wosebity džak słuša Serb-
skemu ewangelskemu towarstwu, přede-
wšěm předsydzje Měrcinej Wirthej a Tru-
dli Malinkowej, kiž staj cyły projekt wob-
nowjenja nastorčili a přewodžali. Fi-
nancowali su přewězace Załožba za
serbski lud, Hbjelsčanska wosada a Serb-
ske ewangelske towarstwo. Džak słuša
tež wšitkim, kiž su wosebiće za tutón
zaměr pjenjezy składowali: 450 eurow
na beneficyjnym koncerće chóra Meja
w léce 2001 a 395,80 eurow při poswje-
ćenju Waweroweho pomnika w Bukecach
2003.

Po kemšach prošeše farar Ulrich
Hutter-Wolandt na kofej do wosadneho
domu, hdžež běchu wosadni za wšěch
kemšerjow kermušny tykanc a pokładžene
pomazki rjenje přihotowali.

Měrana Cušcyna

Wobnowjeny narowny pomnik fararja
Mateja Jokiša (1668–1735), postajeny
nětko na škitanym městnje w předčěži
Hbjelsčanskeje cyrkwy Foto: T. Malinkowa

Spominanje na njeboh bratřika

Přetož moje mysle njejsu vaše mysle
a vaše puće njejsu moje puće,
praji tón Knjez.

Jez 55,8

Lońša nazyma bě spomnjeća hódna róčnica w stawiznach našeje swójby. Před 70 lětami, 6. decembra 1934, zemře nadźijepolny synk staršeju a naju bratřik Martin Grofa na difteriju. K jeho smjerći je na trochu njewšědne wašnje došlo. Tuž chcu jako posledni hišće žiwy staw tehdyšeje Grofic swójby z pomjatka napisać, štož wo tym wěm.

Lubušk swójby

Martin narodži so 8. meje 1928 jako poslednje džěco ratarja Jana Grofy a jeho mandželskeje Emy rodź. Jenkec ze Stróže pola Hućiny. Bratr Jurij bě wosom a ja šěsć lět starši hač wón. Staršej mjenowastaj jeho drje młodosće dla Martinko a mój staršej bratraj so po nimaj mějachmoj. (Měrcin jemu nchtó njepraješe, tajke pomjenowanje so jako katolske začuwaše a w ewangelskich swójbach njebě z wašnjom.) 28. meje 1928 bu wot fararja Kaplerja w Njeswaćidle wukřčeny. Jemu kmótrili su Herman Säuberlich z Chasowa (ratar a korčmar), Marta Michałkowa ze Stróže (přiwuzna maćerje), Paul Sperling z Chasowa (wjesnjanosta a ratar, naš susod) a Lejna Jenkowa ze Stróže (swakowa maćerje).

Wot wšeho spočatka so mały bratřik derje wuwijaše. Ze staršim bratrom mějachmoj jeho často doma dohladować, hdyž měješe mać na polu pomhać. Druhdy mějachmoj jeho tež w tehdy wysokim wozyčku po wsy wozyć. Tajka zaběra so namaj bórže wostudži. Měnjachmoj, zo so to skerje za holcu hodži. Tajku pak w swójbje njemějachmy. Hdyž poča pjerach běhać, smój so rady z nim šćěkałoj a mjez sobu klubu činili, kaž je to mjez hólcami wašnje. Wosebje rady smy po jstwě zawki do so mjetali. To so druhdy cyła stwa kurješe. Dobroćiwa mać nas tehodla ženje naswariła njeje. Skerje so wjeseleše, zo ma strowe a wjesole džěci. Njemějachmy „dobru stwu“, hdžež so próšk ani móšk nječerpeješe.

Ze zažnych lět sem so Martink wulce za wšo zajimowaše. Hišće mały pjerach, namaj rady při zhotowjenju šulskich nadawkow přihladowaše. Wabjachu jeho wosebje pisane wobrazy w čitankach. Poněčim poča so tež wjele prašeć. Často wjace, hač bě namaj lubo. Nimoměry zwědawy, chcyše wšitko nadrobne wědžeć. Tak sta so zahe mały mudrač, kotrehož měješe cyła swójba rady.

Čity zajim wšěch zbudži wulka wobrazowa kniha. Bě to wobšěrný katalog tehdy

Grofic Martink – lubušk cyteje swójby

znateje zapadneje firmy August Stuckenbrock. Zwobraznjene bě tam wšo, štož so tehdy na trěbných abo zbytných wěcach poskićeše. Nas džěci putachu wosebje strony hrajkow, kaž železnički k načahowanju, mašinki, kiž z paru dokonjachu wšelake nastroje čerić, abo přenje elektriske kapsne lampki. Njewostudži so nam přeco znowa na to wšo hladać. Počas so na tutych stronach njerjane slědy nic stajnje čistych porstow jewjachu. Zekřiwjene rāžki stronow nam tutón raj hrajkow kaž same wot so wotewrichu.

Wutrajny zajim zbudži tež zběrka 400 wobrazkow z chorhojemi cyteho swěta. Tute běchu jako wabjenje tyzkam cigareto w „Bulgaria Sport“ připožožene. Wobstajnje smy kurjakow swojeho časa wo nje prosyli, doniž njebě zběrka dospołna. Tež małemu bratřikoj so njemało spodobać počachu. Prašeše so bjez kónca. Chcyše samo tež kraje tych chorhojow wědžeć a k temu, hač je to chorhoj krala, prezidenta, narodna abo wikowanska. Počas sebi nimale wšitke tute mjena spomjatkowa a do dalokeje měry wobchowu. Bě to hotowy džiw, zo ma telko wědy w jeho małej hłójče městna.

Jutry 1934 zastupi naš Martink do Łuhowskeje šule. Ze swojej šěrokej wědu tež tam bórže napadny.

Zahubny wulět

Přińdže nazyma lěta 1934. Srjedź nowembra bě nazymski wulět wšěch rjadownjow Łuhowskeje šule do Chrósćic. Přewodžach małeho bratřika na dołhim puću. Na pochmurjenym dnju sedžachmy připołdnju swoje pomazki chmutajo a noze bimbajo

na kromje Chrósćanskeje pěskoweje jamy na Šibjeńcy. Poča so ze šěreho njebja miholić, poněčim bóle a sylnišo deščować. Wučer kazaše so podać na dompuć. Dešč njeprěsta. Přemoknychmy hač na kožu.

Trašace słowa

Bližeje so smjertna njezděla. Wěncy k pyšenju rowow so za mój džěcacy čas pola nas na pokutnym dnju wijachu. Na pomoc přińdže zwjetša hišće z maćerju spřecelena wjesnjanka. Nchtó tutu prócu za zemřětych jako wonječesćenje tehdy hišće kruteho swjateho dnja njewobhladowaše. Pobychmy dopołdnja kemši a popołdnju zhotowichu so wěncy na rowy. Nan spřihotowa trěbne witki na wobručki. My wjetše džěci mějachmy wijacym žonom trěbne horstki hałožkow podawać. Mjeńše sydachu na kachlowej ławce, wćipne wuši nastajejo a na rozmołwy dorosćenych sluchajo. Wopominachu so při tym dawno a njedawno zemřěci přiwuzni a wjesnjenjo, rěčeše so wo jich starobje a wašnju, wo čerpjenjach na stary džeń a druhim wopokazanych dobrotach. Wothódnocace słowa so nječerpjachu, dokelž so njebohi k temu wuprajic njemóže. Tak měješe próca za zemřětych swój dostojny raz.

Po dokonjanym skutku počachmy rumować zbytně hałozy. Nadobo suny so stajnje pomocliwy mały Martink z kachlowej ławki, hrabny sebi horšč hałožkow a praji: „Nětko budu sebi ja za mnje wěnc nawić, hdyž budu ja wumrěć.“ Kaž błysk njewšědne słowa do našeje srjedźizny dyrichu. Sprostnjeni hladachmy na so, pytajo mysle abo wotmołwu we wobliču druhoho. Trapjaca čišina žadaše za wotmołwu! Skónčnje so mać zhraba: „Nó, što da ty, Martinko, to takle wpedaš? Wěncy so tola jenož za zemřětych wija. Nimo teho je hižo pozdže a načasu skót w hródzi zastarać.“ Wurjedži so stwa. Słowa džěsća pak wostachu njewidžomnje kaž zle wěšćenje pod wjerchom stwy wisajo.

W tutych dnjach džětachmoj z Martinom jónu tež w zahrodce. Nadobo so mje při ryću woprašo: „Hač to wjele plaći, z cělowym wozom jěć?“ Njewěm, hač abo što sym jemu na to wotmołwił. Nastróžany wot tajkeho prašenja sym staršimaj hakle wjele pozdžišo wo tym powědać.

Bratřikowa smjerć

Bórže po tym bratřik schori. Zdaše so staršimaj, zo móhlo to něšto strašne być. Starosćeštaj so wěsće tež dla njedawnych trašacych słowow džěsća. Zawořany lékař zwěsći difteriju. Po podatej sykawje so bratřik trochu zhraba. Mějachmy nadźiju, zo wotchori. Káždy druhi džeń lékař za nim pohladać přińdže. Njezdziwajcy teho so ⇒

⇒ strowotny staw pohubjeńši. Lěkar nałoží dalšu sykawu. Přichadžeše nětko wšědnje, samo njezdělu. Na starosćiwe prašenje staršeju lěkar praji, zo je so jěd k wutrobje džěsća přilehnył. „Kotry jěd?“ „Jěd chorosće“, staršimaj praji. K lěpšemu wothladanju stajichmy wbohemu džěsću Źožo do jstwy. Bratřik pak njezdziwajcy wšeje prócy hladajcy slabnješe.

Njewěm, kelko nutrnych próstwow staj staršej tón čas k njejbju słałoj, hdyž běchmoj mój staršej hólcaj do Źoža. Njerozumichmoj drje hišće dosć chutnosć položenja. Dospołnje wučerpany a zeslabjeny lubušk swójby po někak dwanaće dnjach chorosće 6. decembra 1934 zemrě. Njesměrna zrudoba so po cyłej swójby rozlehnj.

Lěkar zwěsći smjerc džěsća. Spyta staršeju troštować z tym, zo by džěčo, hdy by wotchoriło, čas žiwjenja čězki brach wutrobje čěsnił. Nazajtra měješe nan lěkarnej nowu sykawu za přetrjebanu wobstarać. Lěkarnik so za starobu džěsća woprašo. Stróžiwši so nad nanowej wotmołwu wulce zadziwany z hłowu wiješe: „Šěsćlětnemu hólcej tajku sylnu sykawu?“

Tehdy so čěta hišće wot žarowanskeho domu sem chowachu. Za nastajenje kašća wurumowa so najstwa. Tam je zemrěty Martink tři dny w běłym kašću na marach stał. Susodžina Sperlingowa bě jemu rjanu krónu nawiła. Mnoho sylzow wuroniwši smy so kóždy wječor cyta swójba při kašću za njeho modlili. Wječor do chowanja čěta přińdže skupina šulerjow Łuhowskeje šule pod nawodom wučerja Běrnicha. Zaspěwa na dworje „Es ist bestimmt in Gottes Rat“ a serbsce „We rowje je měr“. Wo pohrjebje přez fararja

Row maleho Martinka na Njeswačidlskim kěrchowje Foće: priwatnej

Kaplerja ničo wěste wjace njewěm.

Ducy patoržicu wječor na Božu nóc smy na rowčk lubeho zemrěteho postajili wot nana spasleny swěčnik z třomi swěčkami. Chychmy, zo by tež jemu we wěčnosti hodowne swětło swěćito.

Při wšej wulkej zrudobje do Božeje wole podataj, daštaj staršej přichodne lěto do narowneho kamjenja nimo mjena wudypać słowa „Knježe, twoja wola so stań!“.

Nimo wulkeje zrudoby přinjese lěto 1934 do našeho domu tež wulku chudobu. Surowje suche lěto wunjese jeno snadne žně. Zapiski nana wo tym swědča. Płaćić měješe so lěkar, pohrjeb, kašć ... Naša služowna holca, Mortkowska Lejna, drje wo nuzy wědžo staršimaj powě, zo njewočakuje wot njeju hodowny dar. Naju hólcow poštaštaj staršej hody do Drježdžan k wujej a čěce. Chyštaj něšto dnjow być samaj.

Arnošt Grofa

K smjertnej njezděli

*Hlaj, smjertny swjeden hinak wuhladuje
hač cyłoh' lěta druhe swjate dny;
wón chutnje na rownišća pokazuje,
nam z hnućom přěduje do wutrobje.*

*Wón njeblyšći so jako swjatki zradne,
hdyž steji w mejskej młódnjej krasnosći;
wón nima wobryjady te rjane radne,
kiž swjeden žnjow nam staja před woći.*

*Jom' z wočow rěča mysle počěmnjene,
hdyž w barbje žarowanskej přichadza,
a kěrłuše, džens w kemšach zazběhnjene,
so z blosom žarowanskim spěwaja.*

*Na lubych njebočičkich spominamy,
kiž su so z nami sobu modlili;
jich městna wopuščene wuhladamy
a zrudni zdychujemy za nimi.*

*Su wotešli do njeznatoh' nam schowa.
Njeh wottam njeprjindu nam powěsće,
pak wěmy tola z Božoh' swjateh' słowa,
štož wo nich nam tu wědžeć trjeba je.*

*Duch swjaty praji: „Zbožnosć wužiwaj
ći, kotřiž su w tym Knjezu wumrěli,
po horju, džěle wotpočink nětk maju;
jich skutki wšitke pak du za nimi!“*

*Bóh wě, snadž klětu přjindu k našom' rowej
so Wóćenaš tu modlić k njebjesam! –
Zo zrawili my bychmy k zbožnom' showej,
Knjez žiwjenja a smjercě pomhaj nam!*

Jan Radyserb-Wjela

Wo rěči poslednjeho serbskeho fararja w Lubnjowje

Před krótkim je w Budyskim Serbskim instituce wušla dosć wobšěrna studija wo rěči Lubnjowskeho fararja a basnika Kita Fryca Stempla. Awtor nimale 120 stronow wobsahowaceje knižki je Fabian Kaulfürst, doktorand w Budyskim instituce – a spisał je swój tekst w delnjoserbskej rěči. Tole je wěsće rewerenca na Stempla samoho, bě džě tón w Lubnjowje posledni serbski farar. Po jeho wotchadze na wuměnk w léce 1863 njeje so najebać prócowanjow wosadneho patrona hižo žadyn serbski naslědnik na wakantne město namakał ...

Narodžił bě so Stempel w léce 1787 w Parcowje, móhtrjec na mjezy mjez hornjo- a delnjoserbskim rěčnym teritorijom. Po studiju teologije w Lipsku skutkowaše najprjedy jako domjacy wučer, potom bu jako farar do Malina pola Drjowka wuzwoleny a po 10lětnym skutkowanju w tutej wosadze bě štyrceći lět wyši farar w delnjolužiskim Lubnjowje. Tam je w léce 1867 zemrěł.

Sylnje wobwliwowany wot němskeje Weimarskeje klasiki, snano tež wot idejow tak mjenowaneho swobodneho murjerstwa zabjerje Stempel wurjadne, jónkrótne městno w serbskej literaturje. Jeho wobšěrnny didaktiski epos „Te tsi rychte tšubały“ (Te tři spēšne trubny) – nastaty mjez 1859 a 1863 – jewi so nam jako nimoměry filozofiska pěseň wo nastacu swěta, čłowjeskeje towaršnosće a kultury. Předtajene je to wšo na zakładze wuwica akustiskich zjawow. Samo w europskej literaturje pyta tuta twórba swjeho runjeća. Nimo toho je Stempel pilnje z grjekšćiny a łaćonšćiny přeložował, mjenujcy pastyrské pěsnje grjekseho basnika Theokrita (3. lětstotk do Chrystusa) a fable romskeho basnika Phaedrusa (1. lětstotk po Chrystusu). Rukopisy wšitkich tutych jeho poetiskich wupłodow chowaja so w archiwje Budyskeho instituta. Woboje, jeho originalne basnje kaž tež jeho přeložki, je njeboh Rudolf Jenč 1963 w dwěmaj čisłomaj publikaciskeho rjady instituta

„Pomniki serbskeho pismowstwa“ wudał, a přidał je jimaj wobšěrne pojednanje wo žiwjenju a skutkowanju fararja-basnika. Přeložki Stempla z antikskeje poezije pak běchu so zdžěla tež hižo w 19. lětstotku čišćeli. Fabian Kaulfürst je nětko w swojim spisu na zakładze wšitkich wuchowaných literarných twórbow wosebje Stemplowu swojotnu rěč předstajil. Wopisuje na přikład wšelake za nju charakteristiske gramatiske formy a přirunuje je z jich pozdžišim wuwicom. Při tym wobkedžbuje mjez druhim tež wuslědky tych serbskich rěčespytnikow, kotřiž su před nimale poł lětstotkom wšitke tehdy hišće žiwe serbske narěče přelědžili.

Z wosobinu Kita Fryca Stempla a jeho rěčnym tworjenjom zaběra so Fabian Kaulfürst hižo někotre lěta. Zo je so rezultat jeho dotalnego džěta njedawno w tak mjenowanym „Małym rjedze Serbskeho instituta“ publikował, budže jemu zawěsće zawjazzk a pohon.

Irena Šěrakowa

K 100. posmjertnym narodninam Lillie Moerbe Caldwell

Lillie Moerbe Caldwell bě žona z wjele rólemi: mandželska, mać, wobchodnica a awtorka. Spominamy na nju wosebje dla jeje wotkazanja, kiž je nam zawostajita jako sobuzaložerka serbskeho towarstwa w Texasu.

Knjeni Caldwell narodži so před sto lětami, dnja 14. septembra 1905, w Serbinje a bu dvě njeźeli pozdžišo wukřćena na mjeno Celillia Maria Magdalena Moerbe. „Lillie“ wotroscě na farmje swojemu staršemu, Gerharda a Otilie rodź. Schatte, a dosta swoje zakładne kubtanje we wosadnej šuli w Serbinje.

Hdyž bě šesnaće lět, přesydlili so swójba do Port Arthur, Texas, hdžež započala nan džětać za woliowu firmu. W samsnym zawodze džětaše wodnjo tež Lillie, wječor wopyta wona šulu a wukubła so na knihiwjednicu. 1924 wuda so na Joe R. Caldwell. Mandželskaj měještaj dvě džěsći, Jerryja a Elizabeth, a wočahnyštaj hišće Davida, hólca z přiwuznistwa.

W lěće 1938 přesydlili so swójba do Bridge City, hdžež džětaše knjeni Caldwell dale za woliowu firmu. Nimo teho založi so hłownje přez jeje přacowanja swójbny drjewowy zawod „Caldwell Lumber Company“. Jako žona z bjezkónčnej energiju nawjedowaše Lillie tutón zawod, wočahny džěci, džětaše sobu we wšelakich organizacijach a kubtaše so připódla hišće w korespondencych kursach w jendželšćinje a matematice. Hdyž běchu džěci wotrostli, započala Lillie w starobje 50 lět wopytować

Lillie Moerbe Caldwell (1905–1974)

„Lamar Technical Institute“ w susodnym měsće a wuknyć kreatiwně pisanje a němčinu. 1961 wuda wona knihu „Texas Wends – Their First Half Century“ („Texascy Serbja – jich přeni poł lětstotka“). Přeni džěl knihi předstajta stawizny Serbow, druha počojca zaběra so z natožkami a tradicijemi texaskich Serbow, kaž so wone pěstowachu w jeje swójbje a pola susodow w Serbinje.

W lěće 1968 založi so w měsće San Antonio „Institute of Texas Culture“, kiž je wěnowany wšitkim etniskim skupinam, kiž přinošowachu k wuwicu stata Texasa. Lillie so sobu zapřahny do natwara wu-

stajeńcy wo Serbach a pomhaše wobstarac figurinu w serbskej drasće. W lěće 1972 wuhotowa wona z někotrymi dalšimi texaskimi Serbami serbske stejšćo na tradicionelnym folklornym festiwalu „Folk Life Festival“ w San Antonio. Dochody z předawanja jědzow natožichu Lillie a jeje towarški za založenje towarstwa, kiž rěka nětko „Texas Wendish Heritage Society“. Wona sta so z přenjeje předsydku tehle towarstwa.

Bórze wotnaja sej towarstwo kruch kraja wot Serbinskeje wosady a přewjeze na tutu ležownosć dvě wusluženej šulskej twarjeni. Njedyšej Serbinskej šuli služachu nětko jako běrow, muzej a schadzowanišćo towarstwa. Pozdžišo natwari towarstwo džakowano bohatemu darej wnučki Jana Kiliana hišće třeci dom, nowy klimatizowany twar, a pomjenowa tam zaměstnjenu slědžersku biblioteku „Lillie Moerbe Caldwell Library“.

Dnja 15. februara 1974, jako běchu Lillie a jeje swójbni wosrjedz přihotow na zloty kwas, wona z awtom znjezboži a zemrě. Njedokónčeny wosta jeje druhi slědžerski projekt, kiž měješe tež zapřijeć wuslědky jeje serbskich slědženow při wopytach w Awstralskej 1962 a we Wuchodnej Němskej 1969 a 1973. Wona bě aktiwny sobustaw lutherskich wosadow w Port Arthur, Orange a Bridge City, ale swój posledni wotpočink namaka na kěrchowje swojeje ródneje wosady swj. Pawła w Serbinje. **George R. Nielsen**

Impresije ze serbskeho swjedženja w texaskim Serbinje

Poslednju njeźelu w septembru swječachu potomnicy serbskich wupućowarjow w texaskim Serbinje swój 17. Wendish Fest. Hewak w minjenych lětach stajnje derje wopytany swjedženje bě lětsa škodowany wot wjedra. Hurrikan „Rita“ je mnohich wotdžerzał sej do Serbina doječ – pak bojachu so hišće wichorowych škodow pak zatykaných drohow dla wulkeho

wobchada před hurrikanom čekacych ludźi. Tak zhromadzi so lětsa jenož někak tysac wopytowarjow na swjedženju. Za wšěch wobdžělnikow, akterow kaž přihladowarjow, bě džen jara napinacy. Hurrikan bě horcotu ze sobu přinješt, w Serbinje naměřichu 42 °C w chlědku. Za hosći z Łužicy, folklornu skupinu z Brětnje, bě nimale njeznjesliwe při tutej temperatu-

rach wustupić a samo rejować w tolstych serbskich drastach. Publikumej so program spodobaše. Wosebje lubješe so tež David Goeke, kiž wustupi jako Jan Kilian a rozložil, čehodla su Serbja Łužicu wopušćili a do Texasa čahnyli. Naš foto jeho pokaza, runje jako wón praji: „Ja chcych, zo sej ludžo swoju serbsku rěč a kulturu zachowaja.“ **David Zersen/T.M.**

Rejowanska a drastowa skupina z Brětnje, připowědžena wot braški Jana Kašpora, předstajl w Serbinje kulturu Serbow wokoło Wajerec. Fota: D. Zersen (2), priwatne (1)

Člon serbskeho towarstwa w Texasu, David Goeke ze San Antonio, jako farar Killian.

Cyrkej Našeje knjenje w Drježdžanach znowa poswjećena

Dołhi bě puć wot zničjenja cyrkwy 1945 hač do jeje znawaposwjećenia 2005. Wjakróc bě ruina wohrožena. Po wójnje chychu nowi mócnarjo tutu „hromadu kamjenjow“ zrumować a w bliskosći natwarić dom kultury po stalinistiskim přikładze. Tež ruina hrodu a jara wobškodženy Cwinger měještej so zhubić, zo bychy so tam nowotwary stajić móhli. Hłowny akter tehle njerzumneho žadanja bě powójnski Drježdžanski měščanosta Weidauer. Bohudžak móžachu zbožowne wobstejnosće a wutrajnosć pomnikaškitarjow pod nawodom prof. Nadlera tajkim planam zadžěwać.

Što měješe so nětk stać z cyrkwinski jeji ruinu? Tele prašenje so we wjele gremijach diskutowaše. Prof. Nadler zasadžowaše so konsekwentnje za archeologiski nowonatwar – ideal, kiž hodžeše so pod NDRskimi wobstejnosćemi lědma zowprawdźić. Dalša sylna skupina chcyše ruinu wutwarić jako pomnik přećiwo wójnje. Tale warianta by jenož někak 10 % toho płaćila, štož by sej nowonatwar cyrkwy žadał. Nimo toho bychy so wudawki po času přez zastupne pjenjezy zaso wurunali.

Tež w sakskej synodze, wosebje w jeje twarskim wuběrku, wo tym diskutowachu, wšako so wjele zajimowanych wosadnych ze zapodaćemi na synodu wobroći. Na zapodać prof. Nadlera někak wokoło lěta 1980 móžu so hišće derje dopomnić. Na wjacorych mašinopisnych stronach rozložil wón swoju wiziju archeologiskeho nowonatwara. Što dyrjbjachmy jemu wotmołwić? Čas hišće njebě zrahy!

Tehdyši twarski referent krajneje cyrkwy dr. dr. Bär měnješe zahorjeny: „Trjebamy jenož hišće ‚zelenu swěcu‘ za nowonatwar dać, w Americe steja hižo měchi z pjenjezami přihotowane.“ Tak wšak potom zawěrnó njebě.

Tež měnjenja přećiwo nowonatwaru běchu wopravnjene. Wokoło cyrkwy Našeje knjenje maš lědma wosadnych. Něhdyše wuske wobtwarjenje z bydlenkimi domami wjac njeje. Křižna cyrkej ze swojimi 2 500 městnami je jenož něšto stow metrow zdalena, tež Lukašowa cyrkej a cyrkej Třoch kralow stej bliskej. A wo něhdyšich pječ farskich městnach při cyrkwi Našeje knjenje sej džensa ani nichtó wjac sonić njezwěri.

Měščanscy planowarjo chychu Drježdžanam zaso napohlad spožčić, kaž je jón Italčan Ca-

naletto 1752 w swojim sławnym wobrazu molował. A za tutón napohlad falowaše hišće kupula cyrkwy Našeje knjenje.

1989/90 bywaše žadanje přeco wótršiše, cyrkej zaso natwarić – po móžnosći originalnje tajku, kaž bě ju George Bähr něhdy natwarił. Skupina wokoło prof. Güttlera forměrowaše so ke kuratorijej za nowonatwar, kotremuž tež naš sakski krajny biskop přisłušeše. Po trochowanjach měješe nowonatwar něhdže 350 mio. hriwnow płaćić. Sakska krajna cyrkej jako „wobsedžerka“ ruiny bě nuzowana so rozsudzić. Jako „twarski knjez“ bjez třebnych pjenjez bě naša krajna cyrkej na podpěru wot wonka pokazana. Tak rěkaše tež wobzamknjenje krajneje synody: Za natwar njesteja direktnje žane cyrkwiske pjenjezy k dispoziciji. Twar ma so z darow financować.

Dnja 12. februara 1990 wozjewi byrgarske hibanje tak mjenowany „Ruf aus Dresden“. Tutón póstla mjez druhim tež jendzelskej kralownje a ameriskemu prezidentej. Z tym započa so po wšěm swěće wabjenska kampanja. Wulka wabjenska firma dósta nadawk, pjenjezy nawabić.

Sakska synoda dyrbješe nowonatwar hišće formelnje přihłosować. To so sta z 42 k 25 hłosam. Přećiwnicy bojachu so, zo so z tym zanjechaja třěbne wobnowjenje druhich cyrkwjow.

Z rumowanjom rozpadankow započa so džěło fachowcow. Swěru po originalu měješe zaso nastać twar Georga Bähra, ale bjez toho, zo bychy so zmylki w statice stareho twara wospjetowali. Jako twarski nawoda postaji so dipl. ing. Burger. Wón bě hižo cyrkej Třoch kralow znowa natwarił. Nětko čakaše na njeho nowe, hišće wjetše wužadnje. Sym jeho wosobinsce při wobhladanju twarnišća zeznał. Wón měješe wšitke nitki w ruce a je jednotliwje twarske wotrězki wěšće nawjedował.

Na lětušim 30. oktobru so Boži dom znowa poswěći. Kamjentna kupula trónuje zaso nad Drježdžanami. Cyrkej Našeje knjenje sta so ze symbolom zničjenja a nowonatwara. Miliony turistow budže wona do Drježdžan wabić. Budu wopytwarjo w njej widěć Boži dom abo budu ju jenož jako wulki twarski pomnik wobdźiwać?

Cyrkej Našeje knjenje w Drježdžanach z pomnikom reformatora Martina Luthera

Foće: Založba cyrkwy Našeje knjenje

Ja wosobinsce wobdźiwam Georga Bähra. Wón bě jednory česla, njeměješe ani mišterske wopismo. Móžeše so jeniče na swoje nazhonjenje zložować. Kak su džětaćerjo tehdy twarski material a wosebje ćežke kamjentne bloki do wyšin dostali? Bähr najprjedy žanu kamjentnu kupulu předwidžanu njeměješe. Chcyše twarić kupulu z drjewa, kiž měješe so potom z koprowym blachom zakryć. Kralowski dom měješe blach zaplaćić, ale tón žane pjenjezy njeda. Přez to hakle so natwari 2 000 tonow ćežka kupula z pěškowca. To bě tehdy tuńšo hač blach.

Džensa w času computerow je móžno, wšitko na wobrazowce naćisnyć, wuměric a kóždy stary kamjeń zaso tam zaměstnić, hdžež je 300 lět dołho swoje městno měł.

Wjele ludži je za cyrkej Našeje knjenje dary zběrało. Něhdyši Drježdžanjan bydleše při delnim Rynje. Wón nazběra 3,2 mio. euroow za natwar. Z tutej pjenjezlachu zwony a natwarichu za nje wysydla. Jako džak s m ě d ž e š e 86lětny pódla wulkeho zwona na swjedženskim wozu začah a poswjećenje zwonow sobu dožiwić. Džesać dnjow pozdžišo wón zemrě. **Kurt Latka**

Powěšće

Nowe wopomnišće za sobupřežerjara serbskeje biblije fararja Jana Langu w Minakale
Foto: T. Malinkowa

Minakal. Składnostnje lětušeho Dnja wotwrjeheneho pomnika zarjadowachu srjedź septembra na iniciatiwu wosadneho fararja Francka Seffera w Minakale při cyrkwi wopomnijske městno za něhdyšeho wosadneho fararja a sobupřežerjara serbskeje biblije Jana Langu. Jeho narowny pomnik so bohužel njeje zachował, ani městno jeho rowa njeje dokładnje znate. Farar Seffer pak ma za to, zo bu farar Langa runja druhim wosadnym duchownym w bliskosći cyrkwineje wěže pochowany. Na tele městno postajichu tuž stary wěžiny kříž a při nim prowizorisku drjewjanu tafličku ze sčehowacym napisom: „Altes Turmkreuz aus dem Jahre 1857, hier aufgestellt zur Erinnerung an Pfarrer Johannes Lange, * 18.05.1669 in Pohla, † 9.12.1727 in Milkel, Mitübersetzer der Bibel ins Sorbische.“ Taflička ma so pozdžišo z dostojnišim kamjentnym pomnikom narunać.

Waren/Müriz. Bayerski biskop Johannes Friedrich je nowy wodzacy biskop Zjednoceneje ew.-luth. cyrkwy w Němskej (VELKD). Z wulkej wjetšinu hłosow bu won na lutherskej generalnej synodze, kiž so w oktobru w bliskosći Warena zeńdze, wuzwolony. Zastojnstwo wukonješe dotal biskop Hans Christian Knuth

ze Schleswigskeje. VELKD přislušeja někak 10,4 mio. lutherskich křesćanow w Němskej.

Njeswaćidło. Spěchowanske towarstwo za nowonatwar Njeswaćidlskeje cyrkwineje wěže zběra dale pjenjezy za swoje wulke twarske předewzaće. Hač do septembra bě so hižo 20 000 eurow nahromadziło, składowane we wjetšich a mjeńšich darach wosebje wot nětčišich a něhdyšich wosadnych. Nowonatwar budže cyłkownje něhdže 350 000 eurow plaćić. Towarstwo je so hakle lěta 11. měrca załožiło, předsyda je Handrij Wirth. Tuchwilu ma wone 75 člonow. Přěnja lětna zhromadźizna towarstwa wotměje so 17. měrca 2006 w žurli Njeswaćidlskeje cyrkwy.

Budyšin. Póndzelu, 24. oktobra, připrawichu zaso kulu na wěži Michałskeje cyrkwy. Na njewšědnym podawku wysoko nad třěchami města Budyšina wobdžělichu so někotři wosadni, twarscy zamołwici a žurnalisća. Sup. Malink měješe krótku nutrnosć. Kula bě so spočatk septembra z wěže wzała. W njej běchu so tež někotre serbske wěcy namakali: eksemplaraj Pomhaj Bóh a rukopisny postrow serbskeho konwenta z lěta 1974. Tutym so nětko hišće lětuše oktoberske čisło Pomhaj Bóh přida, w kotrymž so wobšěrnje wo nětčišich twarskich předewzaćach Michałskeje wosady rozprawješe.

Wojerecy. Klětu poda so doholětny Wojerowski superintendent Friedhardt Vogel na wuměnk. Hač so jeho městno znowa wobsadzi, njeje hišće wěste, dokelž knježi hišće njejasnosć wo přichodnych cyrkwinskih strukturach w něhdyšej cyrkwi šleskeje Hornjeje Łužicy.

Dary

W septembru je so dariło 20 eurow za Pomhaj Bóh. Bóh žohnuj dar a darićela.

Spominamy

Před 150 lětami, 4.11.1855, zemřě w Budyšinje prawiznik **dr. Bjedrich Adolf Klin**. Z wulkimi česćemi pochowachu jeho na Tuchorju, hdžež je džensa hišće wosobne rownišće jeho swójby zdžeržane. Won narodži so 1792 jako syn fararja w Barće, wopyta gymnazij w Budyšinje a studowaše prawo w Lipsku. Wot lěta 1818 bě z juristom w Budyšinje, pozdžišo sta so z měšćanskim zastojnikom a postupi na policajskeho direktora a cyrkwinskeho a šulskeho inspektora. Nimo teho skutkowaše jako zapóslanc w Sakskej krajnym sejmje. Z gymnazialnych a studentskich lět bě Bjedrich Adolf Klin wusko spřečeleny ze swojim komilitonom a pozdžišim Budyskim fararjom Handrijom Lubjenskim. Zhromadnje wožiwištaj Serbske předarske towarstwo w Lipsku a wuhotowaštaj jubilej k jeho 100lětnemu wobstaću. Jako sejmski zapóslanc postara so Klin wo to, zo so

w nowym Sakskej šulskim zakonju tež na serbsku rěč džiwaše. Won slušese k iniciatoram załoženja Maćicy Serbskeje a nawjedowaše tele wažne serbske towarstwo hač do swojeje smjerće. W socialistiskim času wotkołkowachu Klina jako konserwatiwnika a konterrewolucionara. Woprawdže pak přisteji jemu wažne městno w serbskich stawiznach přenjeje počojcy 19. lěttotka.

Přeprašujemy

- 06.11. dopředposlednja nježdela cyrkwinskeho lěta**
09.30 dwurěčne kemše z Božim wotkazanjom w Rakecach (farar dr. Buliš, farar Kecke)
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink)
- 13.11. předposlednja nježdela cyrkwinskeho lěta**
08.30 kemše z Božim wotkazanjom w Poršicach (sup. Malink)
- 16.11. pokutny džen**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
- 27.11. 1. nježdela w adwencie**
14.00 wosadne popołdne w Slepom (sup. Malink)
- 29.11. wutora**
19.30 serbski bibliski kruh w Budyšinje na Michałskej farje
- 04.12. 2. nježdela w adwencie**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
14.00 kemše w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěci (sup. Malink), po tym adwentne zetkanje na farje

Pomhaj Bóh časopis ewangelskich Serbow

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Priwatny puć/Privateweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 0 35 91/60 07 11, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čisć: Čisćernja DELANY tzwr w Njeswaćidle
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen

Přinoški a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

Pomhaj Bóh wuchadza mjesačne. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud. Lětny abonement plaćić 8 €.